

**Голові Комітету Верховної Ради
України з питань правової
політики
Денису МАСЛОВУ**

*Щодо реєстр. № 15107
від 30.03.2026*

Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (далі – Комітет) на своєму засіданні, проведеному 30 квітня 2026 року (протокол № 147), розглянув проект Закону України про внесення зміни до статті 81 Цивільного процесуального кодексу України щодо імплементації положень Директиви Ради Європейського Союзу 2004/113/ЄС, реєстр. № 15107 від 30.03.2026, поданий Кабінетом Міністрів України (далі – законопроект).

Відповідно до пояснювальної записки метою законопроекту є приведення положень статті 81 Цивільного процесуального кодексу України у відповідність до вимог статті 9 Директиви Ради Європейського Союзу 2004/113/ЄС від 13 грудня 2004 року про впровадження принципу рівного ставлення до чоловіків і жінок у доступі до товарів і послуг та їх постачання (далі – Директива 2004/113/ЄС).

Для досягнення поставленої мети проектом Закону пропонується абзац перший частини другої статті 81 Цивільного процесуального кодексу України викласти в такій редакції:

«2. У справах про дискримінацію позивач наводить фактичні дані, з яких можна припустити наявність прямої або непрямой дискримінації. У разі наведення таких даних доказування відсутності порушення принципу рівних прав та можливостей покладається на відповідача».

Міністерство фінансів України, в межах своєї компетенції, зауважень до законопроекту не має.

Під час обговорення проекту Закону народні депутати України – члени Комітету звернули увагу на наступне. Запропонована у законопроекті редакція частини другої статті 81 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) складається з двох взаємопов'язаних, однак не узгоджених між собою речень. Так, перше речення встановлює обов'язок позивача навести

фактичні дані, з яких можна припустити наявність прямої або непрямой дискримінації. Водночас друге речення передбачає, що у разі наведення позивачем таких даних на відповідача покладається обов'язок доказування відсутності порушення ним *принципу рівних прав та можливостей*, а не обов'язок спростування ним фактів наявності *прямої або непрямой дискримінації*, про які йшлося в першому реченні. При цьому будь-який принцип права за своїм змістом є фактично поняттям, яке спрямоване на загальне регулювання суспільних відносин і яке не прив'язується до конкретної ситуації. Таким чином, предмет припущення, що міститься у першому реченні (*дані про дискримінацію у конкретній ситуації*), та предмет спростування цього ж припущення, що міститься у другому реченні (*відсутність порушень принципу права*), не є тотожними, що може призвести до проблем у правозастосуванні відповідної норми.

Крім того, Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» оперує поняттям «*принцип недискримінації*», а не «*принцип рівних прав та можливостей*», як це запропоновано у законопроекті.

У пояснювальній записці до законопроекту зазначається, що його метою є приведення положень статті 81 ЦПК України до вимог статті 9 Директиви 2004/113/ЄС. Однак положення зазначеної Директиви спрямовані на *впровадження принципу рівного ставлення до чоловіків і жінок у доступі до товарів і послуг та їх постачання*, тоді як в Україні положення абзацу першого частини другої статті 81 ЦПК України застосовуються до всіх категорій цивільних справ про дискримінацію, в тому числі *за ознаками етнічного походження, статі, інвалідності, релігії, віку тощо*. Також відповідний абзац статті 81 ЦПК України, до якого пропонуються зміни, не обмежується такими справами, як «*доступ до товарів і послуг та їх постачання*», про які зазначено в Директиві та пояснювальній записці, а поширюється на значно ширше коло цивільних справ за сферою правового регулювання (наприклад, на трудові, житлові, сімейні спори тощо). У зв'язку з цим запропоновані зміни призведуть до автоматичного їх поширення на інші категорії цивільних справ про дискримінацію, а не лише на ті, про які йдеться в Директиві.

Чинна редакція статті, до якої вносяться зміни, передбачає необхідність наведення фактичних даних, які підтверджують, що дискримінація мала місце (без вказівки на конкретні її форми). Відтак фактично чинна редакція статті 81 ЦПК України може бути застосована *до всіх форм дискримінації*. Водночас законопроектом передбачається, що позивач наводить дані, з яких можна припустити наявність саме *прямої або непрямой дискримінації*. Разом з тим стаття 5 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» визначає ширший перелік форм дискримінації (ніж у запропонованій редакції, яка фактично дослівно відтворює положення Директиви), до яких зокрема також входить *підбурювання до дискримінації, пособництво у дискримінації та утиск*. Таким чином, перехід від загального поняття «дискримінація» до обмеженого

переліку її конкретних форм у тексті статті, яка поширюється на широке коло праввідносин, а не лише на справи про *доступ до товарів і послуг та їх постачання*» (як це передбачено Директивою), викликає сумніви та потребує додаткового обґрунтування.

За підсумками обговорення законопроекту Комітет ухвалив наступне рішення: звернутися до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики з пропозицією врахувати зауваження Комітету при опрацюванні проекту Закону України про внесення зміни до статті 81 Цивільного процесуального кодексу України щодо імплементації положень Директиви Ради Європейського Союзу 2004/113/ЄС, реєстр. № 15107 від 30.03.2026, поданого Кабінетом Міністрів України.

Голова Комітету

А. ЗАДОРЖНИЙ

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Задорожний Андрій Вікторович
Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000F00C3100CB23DC00
Дійсний до: 02.12.2026 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
04-25/3-2026/98736 від 30.04.2026

2217576